

Namn att minnas

Sven Moberg

Om statsrådet Sven Moberg mot förmodan kommer att gå till historien blir det i egen-skap av mannen, som ville sätta gymnasiet på lotteri. Eller som en av Staffans stollar uttryckte saken: "Så vitt jag förstår kommer skolväsendet hädanefter att lyda under lotteriförordningen."

Därmed är — måhända — botten nådd i den utveckling, som lett till den gamla förnämliga svenska lärdomsskolans rase-ring. Resultatet är vad en framstående kän-nare kallat ett pedagogiskt konkursbo. Det är en skola, som kännetecknas av brist på lärare, brist på kunskaper och brist på disciplin och vad kan vara naturligare än att urvalet i denna skola, som varken har in-trädes- eller avgångsexamen och snart hel-ler inga betyg, baseras på lotteriprincipen. Då blir godtycket satt i system, allt i den oheliga jämlikhetens namn. Ty — som många gånger tidigare påpekats i dessa spal-ter — den skolpolitik det här är fråga om har ingenting med demokrati i vettig be-märkelse att göra. Den är snarare ett sen-tida utflöde av franska revolutionens ja-kobinska egalitetsraseri, för den jämlikhets-fanatism, som alltid och överallt resulterar i nivellering nedåt. Den är avundens poli-tik tillämpad på kulturlivet. Vad det gäl-ler är inte, som ständigt påstås från rege-ringshåll skolans demokratisering, snarare dess socialdemokratisering.

Den nya grundskolans andlige fader he-ter som bekant Stellan Arvidson, men de två personer som administrativt och orga-nisatoriskt förverkligat hans idéer heter Hans Löwbeer och Sven Moberg. Formellt har visserligen Ragnar Edenman som eckle-siastikminister burit ansvaret även för skol-reformen, men från sin höga utsiktspunkt har han alltid intresserat sig mera för uni-versiteten än för skolorna. Han har, skul-le man kunna säga, förbehållit sig att des-organisera den högre undervisningen; att desorganisera den lägre har han anförtrott

åt sina underhuggare hrr Löwbeer och Mo-berg. Och ingen kan säga annat än att han valt redskap efter ändamålet. Hr Moberg har i om möjligt ännu högre grad än hr Löwbeer visat sig lämpad för uppgiften att genom ett slags halvbildningens konfor-mism förvandla den svenska skolan till ett socialdemokratiskt indoktrineringsredskap. Ty Sven Moberg är, som det så riktigt brukar heta om honom, mera sosse än sossarna. Han hör till jakobinerna i svenskt sam-hällsliv av i dag.

*

Statsrådet Moberg, eller Ole Dole Doff som han numera allmänt benämns, föddes år 1919 i Göteborg, där fadern var krimi-nalkommissarie. Hans politiska intresse väcktes under spanska inbördeskriget och han har alltsedan dess varit en övertygad socialist. Han studerade i Lund, där han år 1945 tog en pol. mag. Fem år senare fick han Lunds universitets premium för bästa licentiatexamen och år 1951 dispu-terade han på en avhandling i statistik med den oakademiskt okomplicerade titeln "Vem blev studenten och vad blev studen-ten" .Den innehöll märkliga rön såsom att elever med goda betyg ofta når framskjut-na ställningar i samhällslivet (det var före lotteriprincipens knäsättande!), att studen-ter med fina betyg i gymnastik gifter sig i större utsträckning än studenter med låga gymnastikbetyg, att kvinnor som förvär-var doktorskompetenens ofta får gå ogifta genom livet, att akademiker som gifter sig med flickskoleelever får idealiska hemma-fruar och att medicinare och teologer har större familjer än humanister. Hr Moberg blev också mycket riktigt docent på sin av-handling.

Under Lundatiden hade han ägnat sig åt politik som ordförande i Lunds Clartésektion, där han enligt uppgift drömde om en bred samling av kulturliberaler, socialde-mokrater och kommunister. Av denna

folkfront blev emellertid intet och Sven Moberg övergav småningom Clarté för den mera matnyttiga Socialdemokratiska studentklubben. Efter disputationen beslöt han överge den akademiska karriären för statstjänsten och när han lämnade Lund lämnade han också politiken eller rättare sagt övergick till att bedriva politik på de inre linjerna. Åren 1953—56 var han byråchef i socialstyrelsen och 1956—58 i Statistiska centralbyrån. Genom utredningsuppdrag för 1945 års universitetsberedning och medlemskap i 1955 års universitetsutredning hade han kvalificerat sig för eklestistikdepartementet och dit kom han som kansliråd 1958. Sedan dess har hans karriär gått snabbt. Han blev avdelningschef 1960 och efterträdde 1964 Hans Löwbeer som statssekreterare. När hr Palme i september förra året utsågs till utbildnings-

minister blev hr Moberg, som man erinrar sig, konsultativt statsråd med uppgift att handlägga frågor om bl.a. gymnasial och postgymnasial utbildning, lärarutbildning, studiesociala ändamål och internationellt kulturellt samarbete. Hr Palme tog där-
emot hand om bl.a. kyrkliga frågor, måhända mindre beroende på någon naturlig fallenhet och böjelse än på den omständigheten att hr Moberg utträtt ur statskyrkan. Han är visserligen gift med en dotter till ärkebiskop Brilioth och en dotterdotter till ärkebiskop Söderblom, men som han barskt förklarar i en tidningsintervju: "Jag gifte mig med henne och inte med hennes släkt."

*

Sven Mobergs upphøjelse till statsråd har sina poänger. Det uppges att Ragnar Edelman redan i början på 60-talet kommit till

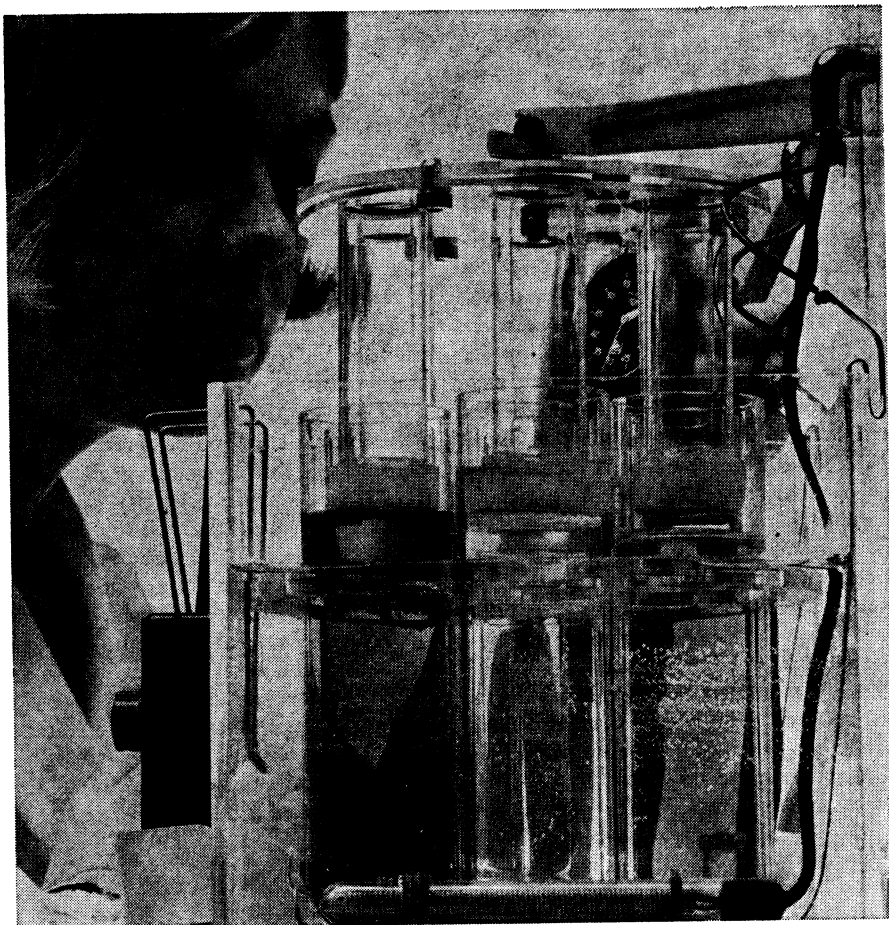
insikt om att Hans Löwbeer var definitivt olämplig att bli hans efterträdare som ecklesiastikminister. Det gällde därför att på lämpligt sätt placera hr Löwbeer innan frågan blev aktuell genom hr Edenmans efterlängtnade högtidliga intåg på Uppsala slott. Hr Löwbeer lär ha vägrat att bli universitetskansler och förklarat att det enda han kunde hålla tillgodo med var skolöverstyrelsen. Därför fick hr Rosén motas över till UKÄ på det att hr Löwbeer måtte få överta hans plats i SÖ. På så sätt jämnades vägen för hr Moberg att via statssekreterarposten ta steget in i regeringskretsen.

Alltsedan hr Löwbeer sparkades uppåt för att lämna rum åt hr Moberg råder ett kyligt förhållande mellan de bägge. Visserligen är de gamla medbrottslingar i skolpolitiken, men de försummar numera aldrig ett tillfälle att ge varandra ett tjuvnyp. När hr Moberg lanserade sin lotteriprincip förklarade också hr Löwbeer att "det var det

befängdaste han hade hört". Detta torde vara ett av de få omdömen av hr Löwbeer som kommer att stå sig.

Hur som helst: hr Moberg blev statsrådsfälig. Men när Ragnar Edenman i god tid före valårets väntade syndafloed räddade sig till sitt uppsaliensiska Ararat, befanns trots allt hr Moberg alltför osmidig för att kunna göras till departementschef och man kom då på lösningen att göra honom till hr Palmes konsult. Är det nämligen någonting som utmärker Ole Dole Doff förutom begåvning, arbetsamhet och doktrinär socialism, så är det envishet. Inom och utom departemenet klagas det på hans tjurskallighet. Att kalla honom oböjlig och orubblig är en eufemism; det ligger närmare till hands att kalla honom oresonlig. Själv har han sagt: "Visst är jag enveten. Men nog tar jag sakskäl." Det är bara det att sakskälen i detta fall alltid visar sig vara de skäl som talar för hr Mobergs sak.

G. U.

Forskning, utveckling och kontroll

Astra-koncernen, Nordens största läkemedelsföretag, har sitt centrum i Södertälje. Här sker hela koncernens läkemedelsproduktion för den nordiska marknaden. Här ligger också huvuddelen av koncernens forsknings- och utvecklingsorganisation, som sammanlagt har nära 500 medarbetare. Astra-koncernen sysselsätter totalt 4.000 personer i 17 länder.

ASTRA